

16. ročník Měsíce filmu na školách - projektu Příběhy bezpráví - se zaměří na média a totalitu

V průběhu listopadu proběhne již 16. ročník Měsíce filmu na školách, projektu Příběhy bezpráví. Letošní téma zdůrazní roli médií v totalitní společnosti a to, jakým způsobem vládnoucí režim u nás využíval sdělovací prostředky. Připomínce důležitosti svobodných, nezávislých a kvalitních médií, které jsou pilířem demokracie, budou věnovány nejen vybrané filmy, ale i výstava, kterou obdrží zapojené školy. Besedy s pamětníky budou letos probíhat online formou.

V souvislosti s přechodem škol na distanční výuku byl **otevřen vzdělávací portál JSNS.CZ k volnému využití pro všechny**. Kromě vyučujících mají veškerý obsah zdarma k dispozici i žáci, studenti, rodiče a široká veřejnost. Na JSNS.CZ je možné najít mimo jiné téměř 80 audiovizuálních lekcí vhodných právě pro distanční výuku. K dispozici jsou také stovky dalších lekcí a metodických materiálů.

Za dosavadní existenci Měsíce filmu na školách - projektu Příběhy bezpráví uspořádaly školy přibližně **9000 filmových projekcí spojených s besedami**. Téměř **400 000 žáků a studentů se tak osobně setkalo s pamětníky komunistického bezpráví**. Během letošního listopadu se kvůli omezením v souvislosti s koronavirem uskuteční filmové projekce s tematikou moderních československých dějin doprovázené besedami s pamětníky, historiky i filmaři online formou.

„V letošním roce se v rámci Příběhů bezpráví zabýváme rolí médií, propagandou, cenzurou či mediální manipulací v komunistickém Československu. Naším cílem je podpora a zvyšování mediální gramotnosti mladých lidí, jejich schopností a dovedností kriticky rozlišovat mezi rozličnými mediálními sděleními. Upozorněním na to, jak byla omezována svoboda slova a jak stát skrze cenzurní opatření a kontrolované sdělovací prostředky ovládal své vlastní občany, chceme poukázat na nezastupitelnou úlohu svobodných a nezávislých médií. Taková média jsou pilířem demokracie a potřebujeme i nyní,“ říká ředitel vzdělávacího programu JSNS ze společnosti Člověk v tísni Karel Strachota a dodává: „V letošním roce jsme vzhledem k sedmdesátému výročí popravy Milady Horákové zařadili dva filmy přibližující teatrální mediální kampaň spojenou s vykonstruovaným procesem s touto statečnou ženou. Poukážeme zároveň na příklady projevů zmanipulované veřejnosti a nenávislnou propagandistickou mašinerii, která proces „ve jménu republiky a jejího lidu“ provázela.“

Letos si mohou zapojené školy vybírat z nabídky **čtyř filmů**, které se tematicky vztahují k roli médií v totalitní společnosti. Unikátní dokument Heleny Třeštíkové **Pavel Tigríd – Evropan** představí osobnost novináře, spisovatele a jednoho z nejvýznamnějších českých emigrantů 20. století, který zemřel v srpnu roku 2003. Snímek představuje Pavla Tigrída jako významného pozorovatele zásadních událostí, které provázely český národ v průběhu 20. století. Hlavní postava filmu je komentuje s ironií a moudrým nadhledem sobě vlastním.

Dalším filmem ve výběru je dokument **Tajné akce StB: Akce Alfa**. Rádio Svobodná Evropa (RFE) bylo od počátku svého působení v roce 1951 trnem v oku československé Státní bezpečnosti. O tom, jak by se dalo proniknout do jejich redakčních řad, se dokonce vyučovalo na tehdejších komunistických vysokých školách. Podařilo se to agentu Pavlu Minaříkovi, který v mnichovské centrále RFE působil v letech 1969 až 1976 a v rámci propracované akce Alfa například připravoval únosy tehdejších redaktorů.

Kdo byla Milada Horáková? Tuto otázku se pokusili zodpovědět tvůrci filmu **Případ Dr.**

Horáková, kteří pátrali v archivech a ve vzpomínkách pamětníků, včetně dcery a sestry Milady Horákové. Poprava Milady Horákové následovala po komunisty vykonstruovaném procesu, ve kterém byla viněna z velezrady a vyzvědačství. Celé soudní řízení provázela propagandistická kampaň v tisku

a v rozhlase, jak bylo v padesátých letech u inscenovaných soudních řízení s různými „třídními nepřáteli“ obvyklé.

V letošním výběru nechybí ani filmové zpracování oceňovaného divadelního představení s názvem **Zítřka se bude...**, jehož scénář vychází ze soudních spisů procesu s Miladou Horákovou. V titulní roli září světoznámá operní pěvkyně Soňa Červená, která s kadencí psacího stroje cituje doslovné formulace z absurdních projevů obžaloby nechvalně známého tribunálu. Prezentace prokurátorů s bezvýraznou tvářích a v přestrojení za řečníky ilustrují krutý technicismus celého procesu v protikladu s emotivní lidskostí projevů Milady Horákové a její rodiny.

Zapojené školy dostanou také **plakátovou výstavu *Jménem republiky a jejího lidu!***, která se zaměřuje na roli médií v politickém procesu s Miladou Horákovou. Cílem výstavy je ukázat, jakým způsobem využívala komunistická strana propagandu tehdejší Československu. Prostřednictvím 11 plakátů obsahujících dobové fotografie, materiály z tehdejšího tisku, citáty pamětníků a základní faktografické informace je prezentováno období od roku 1945 až 1950.

Další výstava, kterou dostávají zapojené školy, je **kreslená výstava *Nepřemožená*** o životních osudech Milady Horákové. Plakátová výstava byla zpracována na základě komiksové předlohy, poprvé vydané v roce 1951 v USA.

Besedy s pamětníky online formou

Vzhledem k opatřením v souvislosti s koronavirem budou letos na školách probíhat besedy s pamětníky online formou. Organizátor projektu, společnost Člověk v tísni, uspořádá několik debat s pamětníky, které nabídne zapojeným školám. Plánovaná debata s dcerou Milady Horákové **Janou Kánskou** se bohužel kvůli jejímu zdravotnímu stavu neuskuteční. *„Vzkažte všem, kteří se snaží, aby se nezapomnělo na bezpráví za komunistického režimu, že velice oceňuji jejich práci a děkuji jim,“* napsala paní Kánská organizátorům projektu.

Školy také mohou letos nově využít další lekce zaměřené na naše moderní dějiny z portálu JSNS.CZ. V něm najdou **přes 70 filmů doprovázených audiovizuálními lekcemi a výukovými materiály**. Lekce jsou řazené do kategorií podle stupně vzdělávání a podle hlavních témat. **Materiály JSNS.CZ jsou navíc přizpůsobené distanční výuce**, žáci tak mohou zhlédnout film a samostatně vypracovat úkoly či seminární práce přímo z domova.

„Zatím jsem na dálku použila jeden dokument. Žáci obecně velmi oceňují, když se nemusí učit z učebnice, když má výuka smysl a je spojená se životem. Po zhlédnutí dokumentu mi někteří velmi otevřeně sdělili své pocity a názory. Dokonce i ti, kteří by mi toho ve třídě moc neřekli, touto formou komunikují otevřeně a snad i rádi. Tato generace studentů navíc velmi dobře reaguje na audiovizuální materiály, je to pro ně daleko přístupnější než texty,“ říká pedagožka Jana Suchánková z Obchodní akademie Prostějov.

Vyučující ze zapojených škol také obdrží **speciální vydání novin Příběhů bezpráví**, které shrnují to nejpodstatnější o projektu. Kromě celé řady zajímavých textů je zde přiblížena i letošní novinka - praktický **průvodce portálem JSNS.CZ Krok za krokem**. Jde o průvodce audiovizuálními lekcemi k výuce moderních československých dějin, ve kterém zájemci najdou doporučení, čím začít a jakými lekcemi a materiály následně navázat. Krok za krokem je výukový plán rozdělený do sedmi tematických okruhů.

Ceny Příběhů bezpráví letos obdrží Rudolf Macek, Václav Jozefy a Mária Berčíková

V letošním roce budou již podvanácté předány **Ceny Příběhů bezpráví třem pamětníkům za jejich odvážné postoje a vzdor vůči komunistickému režimu**. Výjimečnost Ceny Příběhů bezpráví spočívá v tom, že ji udělují mladí lidé.

Mezi letošní laureáty patří **Rudolf Macek**, který po komunistickém převratu v roce 1948 zorganizoval odbojovou skupinu připravující se na možný konflikt Východu se Západem. Její vojenská část však byla prozrazena a členové zatčeni. Rudolf Macek, kterému v té době bylo 25 let, jako vedoucí skupiny jen o vlásek unikl trestu smrti a byl odsouzen k 22 letům vězení za velezradu, pobuřování proti republice, zločin vzpoury a podvod. Po amnestii se živil manuálně, nejprve jako gumař a později jako dělník v kamenolomu. Proti komunistickému režimu se však vyhrazoval neustále. V roce 1968 předsedal přípravnému spolku K231 a po sametové revoluci stál u vzniku Konfederace politických vězňů. Z rukou prezidenta Václava Havla převzal medaili 1. stupně Za zásluhy o obranu a bezpečnost státu.

Cenu Příběhů bezpráví obdrží také **Václav Jozefy**, který se už jako šestnáctiletý zapojil do aktivit studentské skupiny Hvězda, jejímž cílem byl aktivní odpor proti nátlaku Československého svazu mládeže. Členové skupiny byli ale zatčeni a Václav Jozefy byl v říjnu roku 1950 ve vykonstruovaném procesu odsouzen na šest měsíců odnětí svobody za provinění sdružování proti státu. Byl umístěn do Ústavu pro mladistvé provinilce v Zámrsku. Po jedenácti neúspěšných žádostech mu bylo povoleno vystudovat gymnázium a následně i vysokou školu.

Dalším oceněným je **Mária Berčíková**, která se narodila v osadě Komov na Slovensku. Společně se svým manželem Josefem Berčíkem investovali do malého obchůdku ve vsi. Nikoho z nich nenapadlo, že by takové podnikání mohlo být protiprávní. Manžela zanedlouho zatkli. Ale Mária navzdory chudobě a riziku vlastní perzekuce vytrvale žádala o jeho milost. Po sedmi a půl letech zaznamenalo její neúnavné snažení úspěch a tehdejší prezident Antonín Novotný žádost o milost podepsal. Svému muži, zakládajícímu a aktivnímu členovi Konfederace politických vězňů, byla Mária velkou oporou po celý jeho život.

Podrobné informace o projektu **Příběhy bezpráví - Měsíc filmu na školách** naleznete na www.pribehybezpravici.cz. Mapu **zapojených škol naleznete zde**.

Kontakty:

Karel Strachota – ředitel vzdělávacího programu Jeden svět na školách,
777 787 930, karel.strachota@jsns.cz

Filip Šebek – mediální koordinátor projektu Příběhy bezpráví,
776 160 952, filip.sebek@jedensvet.cz

